

OPORTUNITĂȚI ȘI IMPEDIMENTE ÎN PROCESUL DE IMIGRARE A STRĂINILOR PENTRU STUDII ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR DIN ÎN REPUBLICA MOLDOVA¹

Olga POALELUNGI, cercetător științific
INCE, Centrul de Cercetări Demografice, Republica Moldova
olga.poalelungi@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.2022.16.15>

Abstract. *The article discusses the changes in the higher education system in the Republic of Moldova from the perspective of the current demographic transformations and the optimization of the cost-efficiency ratio with the quality of the studies offered. The need to promote systemic policies regarding immigration for studies is emphasized, recognizing it as a factor in attracting investments in educational institutions. The analysis is based on the preliminary results of the qualitative study on the opportunities to increase the potential of higher education institutions in the Republic of Moldova to attract foreign students, the existing possibilities, and the main impediments to developing this process. The study included 15 universities in the country where interviews were conducted with experts, and staff responsible for working with foreign students. The article was elaborated within the State Program Project (2020-2023) 20.80009.0807.21 „Migration, demographic changes, and situation stabilisation policies”.*

Keywords: *immigration for studies, higher education institutions, Moldova*

JEL: F22, I23

UCD: 314.15+ 331.556.4](478)

Reforma instituțiilor de învățământ superior din anul curent a generat reacții și poziții diferite privind mecanismele aplicate. Unul din motivele invocate în sprijinul reformei a fost cel demografic, și anume depopularea continuă a Republicii Moldova și reducerea constantă a numărului tinerilor - potențiali studenți ai universităților din țară. Prognoza demografică până în anul 2040, realizată de Centrul de Cercetări Demografice al INCE (Gagauz et.al., 2021), confirmă, în toate cele 3 scenarii elaborate, tendința acestor procese involutive și pentru viitor.

Astfel, unul dintre obiectivele anunțate în cadrul reformei îl reprezintă optimizarea numărului instituțiilor de învățământ, consolidarea capacităților acestora pentru prestarea unor servicii educaționale moderne și de calitate. Trendul demografic negativ va necesita și în continuare corelarea numărului studenților cu numărul instituțiilor de învățământ superior, raportului cost-eficiență cu calitatea studiilor oferite.

Pentru acoperirea eventualelor pierderi economice, o soluție ar fi atragerea mai activă a străinilor la studii în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova. Această activitate poate contribui la consolidarea și

¹ Studiul a fost realizat în cadrul proiectului din Programul de Stat 20.80009.0807.21 „Migrație, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației (2020-2023)”.

modernizarea sistemului educațional, poate aduce țării avantaje demografice, dar și dividende economice și de imagine pe plan internațional.

Potrivit datelor Organizației Mondiale a Comerțului, membru al căreia din 2001 este și Republica Moldova, volumul pieței mondiale a exportului de servicii în educație se estimează între 50-60 mld \$.

Mai multe state promovează politici sistemice privind imigrarea în scop de studii, recunoscând-o drept factor de atragere a investițiilor în sistemul instituțiilor de învățământ. Lideri în atragerea studenților străini sunt SUA, Marea Britanie, Australia, Canada, Franța, Germania, Spania. În ultimii ani sunt tot mai vizibile și o serie de state mici, cum ar fi Estonia și Cehia.

Promovarea unor politici sistemice în domeniu ar putea aduce dividende semnificative economiei țării. Ca exemplu, mijloacele financiare atrase de universitățile din SUA pentru instruirea studenților străini sunt de 15 ori mai mari decât sumele alocate din bugetul public.

Numărul tinerilor care doresc să studieze în alte state decât cele de origine pe parcursul ultimelor decenii este în permanentă creștere. Se evidențiază două fluxuri de migrație educațională. Primul provine din țările asiatice - China, Coreea, Malaysia, India, Hongkong. Al doilea – din statele arabe ale Orientului Mijlociu și Orientului Apropiat, precum și din Africa de Sud: Iran, Iordania, Algeria, Palestina, Maroc. Potrivit unei prognoze UNESO, către anul 2025 contingentul respectiv va depăși cifra de 7, 2 mln. de persoane. Astfel, competiția globală pentru resursele umane calificate și efectele pozitive pe care le generează va fi în continuă creștere.

Important este să apreciem oportunitățile Republicii Moldova de a valorifica mai activ posibilitățile de atragere a străinilor la studii în instituțiile de învățământ superior din țară.

În luna mai 2022 a fost efectuat un studiu privind oportunitățile creșterii potențialului instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova de atragere a studenților străini, posibilitățile existente și impedimentele principale în calea desfășurării acestui proces. În cadrul interviurilor realizate cu experții, personalul responsabil pentru lucrul cu studenții străini din 15 instituții de învățământ din țară a fost pusă în discuție situația la zi, oportunitățile existente în instituție (ca ex. existența numărului suficient de personal academic și de pregătire a acestuia, baza tehnico-materială necesară pentru asigurarea procesului de studii, starea căminelor etc.) și impedimentele existente (de ordin legislativ, material, administrativ etc.).

Majoritatea experților intervievați consideră rațională implicarea mai activă a instituțiilor de învățământ superior din țară în atragerea străinilor la studii în Republica Moldova. Deși instituțiile din Moldova nu dețin poziții prestigioase în ratingurile internaționale în domeniu, în schimb, au alte atuuri, care ar interesa potențialii aspiranți străini la studii în țara noastră. Printre acestea ar fi aderarea la procesul de la Bologna, adoptarea Codului Educației (2014), reformarea, desi cu anumite carențe, a sistemului învățământului

superior din țară etc. În cadrul reformei au fost introduse standarde de educație de stat în domeniul învățământului superior, instruirea în cicluri, a fost implementat sistemul de credite, de studii transferabile, stimularea mobilității academice, promovarea cooperării europene în asigurarea calității și dezvoltării criteriilor și metodologiilor comparabile, cooperarea interinstituțională etc.

În mod special experții au remarcat experiența acumulată de lucru cu studenții străini, s-a remarcat interesul străinilor pentru implicarea în programele de mobilitate studențească, care au participat în cadrul programelor de studii în Ungaria, Cehia, Germania etc.

Astfel, experții au subliniat că Republica Moldova are un anumit avantaj competitiv în raport cu țările care nu sunt membre ale procesului Bologna, inclusiv în atragerea la studii a studenților de peste hotare.

La fel au fost menționate taxele relativ mici pentru studii. În funcție de instituție și facultate plata anuală poate varia între 1 -6 mii Euro, ceea ce este cu mult mai puțin decât în alte state din regiune.

Totodată, experții au remarcat că instituțiile dispun de cadre academice pregătite, care pot asigura predarea calitativă a cursurilor, inclusiv în limbi străine. De exemplu, USMF poate asigura predarea în limbile română, rusă, engleză, franceză; ASEM - în limbile română și engleză; ULIM - în limbile română și rusă; Universitatea din Comrat – în rusă și turcă etc.

Pe lângă avantajele legislației educaționale, au fost menționate și prevederile destul de liberale ale legislației migraționale. Potrivit datelor administrative, pe parcursul anilor 1993-2022 se observă o creștere constantă a numărului anual al străinilor care imigrează în Republica Moldova (BNS, 2021). Imigrarea în scop de studii deține cote semnificative în totalul imigrărilor străinilor. În anii 1996-2000 cota imigrării în scop de studii reprezenta 40%, în anii 2013-2018 - 22% din totalul imigranților. Numărul străinilor care își fac studiile în instituțiile de învățământ superior din țară în anul de studii 2020/2021 a constituit 4,6 mii persoane, iar în anul de studii 2021/2022 – 5,2 mii persoane. Cea mai mare parte de studenți provine din România (40,1%); Israel (35,6%), India (12,1%), Ucraina (2,6%), SUA (1,7%), Turcia (1,4%). Pentru studenții străini sunt atractive studiile în domeniul medicinei, farmacologiei, relații internaționale și economice, domeniul bancar s.a.

Concluzii. Ca rezultat al analizei legislației educaționale și migraționale, precum și al rezultatelor studiului putem constata că este rezonabil de a promova mai sistemic și pro-activ politicile ce țin de țin de atragerea la studii a cetățenilor străini, consolidând potențialul profesoral-didactic și modernizând baza tehnico-materială a instituțiilor de învățământ superior.

Pentru o eficacitate mai mare, la prima etapă urmează să fie consolidat potențialul instituțiilor/facultăților care prezintă la moment un interes sporit

pentru străini, cu dezvoltarea ulterioară a instituțiilor ce pot prezenta interes pentru viitor.

Totodată, este necesar de a stabili grupul de țări, din care potențialii aspiranți ar putea fi cooptați mai ușor pentru studii în țara noastră. În funcție de țările alese, urmează ca prin intermediul misiunilor diplomatice să fie promovate politici de informare a potențialilor studenți, simplificate procedurile de deschidere a vizelor în scop de studii, diminuate procedurile birocratice pentru documentarea străinilor ș.a.

Exportul serviciilor educaționale, indiscutabil, va aduce beneficii economice atât universităților, cât și țării în ansamblu. Totodată, implicarea plenară a instituțiilor de învățământ din Republica Moldova în oferirea serviciilor educaționale străinilor, va conduce la înăsprirea cerințelor față de calitatea produsului livrat, față de posibilitatea conversiei profesionale a acestuia în țara de origine și condițiile pentru calitatea studiilor. Acest proces va contribui, în consecință, la îmbunătățirea calității sistemului educațional din țară noastră în ansamblu.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Gagauz O. et al. (2021). Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare / O. Gagauz, M. Buciuceanu-Vrabie, I. Pahomii [et al.]. – Chișinău: INCE, 2021. – 168 p. <https://doi.org/10.36004/nier.ccd.2021.978-9975-89-248-3>
- Monitorul Oficial (2014). Codul educației Republicii Moldova nr.151 din 17.07.2014. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 319-324, art. 634. 24-10-2014.
- BNS (2021). Activitatea instituțiilor de învățământ superior în anul de studii 2019/2020. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6547>